

Biodynamisk Odling

nr 1 • 2014

medlemstidning för
Svenska Biodynamiska Föreningen



Morgondagens jordbruk

Biodynamisk Odling

Biodynamisk Odling nr 1, 2014
Utges av Biodynamiska Föreningen
som medlemstidning.

REDAKTION

Föreningens styrelse

ANSVARIG UTGIVARE

BDF Styrelse

ANNONSER

kontoret@biodynamisk.se

FORMGIVNING

Alexandre Westerlund



**Biodynamiska
Föreningen**

ADRESS HUVUDKONTOR

Skillebyholm 7

153 91 Järna

T 08 551 512 25

E kontoret@biodynamisk.se

www.biodynamisk.se

Nyheter, artiklar och mera om biodynamisk odling hittar du i vår hemsida. Där kan du också prenumerera på vårt e-brev.

I detta nummer

INNEHÅLL

Det biodynamiska arbetet	2
Myten om mjölken	3
Landskatt – ett regenerativt system	4
Utblick i det internationella arbetet	6
På väg mot morgondagens jordbruk	8
Nyheter	10
Nordiskt Forum 2013	11

BILDER

Omslag Emma Fritz

11 Richard Danilda

Det biodynamiska arbetet

En del av framtidens mosaik av hållbara, regenerativa produktionssystem.

UNCTADs (United Nations Conference on Trade and Development) konferens i slutet av 2013 kom med följande kraftsats: "Det världen behöver är ett paradigmskifte i utvecklingen av lantbruket – från en 'grön revolution' till en 'ekologisk intensifiering'. Detta nödvändiggör ett skifte från konventionellt, monokulturbaserat industrialiserat lantbruk med hög tillförsel av externa resurser mot en mosaik av hållbara, regenerativa produktionssystem som också förbättrar produktionen för småskaligt lantbruk. Bort från ett linjärt synsätt mot ett helhetlig tänkande inom lantbruket som också erkänner att lantbrukaren inte bara producerar lantbruksvaror utan också tar hand om ett agro-ekologisk system som ger en mängd andra tjänster till samhället (till exempel vattten, jord, landskap, biodiversitet och rekreation)". För vidare läsning: <http://tinyurl.com/ooayfq8>.

För många av oss är inte innehållet av det som sägs någon nyhet. Men att detta uttalande kommer från en grupp av 50 internationella forskare på en FN konferens ger det ekologiska projektet en position som den huvudtrend som måste satsas på inom lantbruket.

Jag ser detta som en invitation till vidare satsning på det biodynamiska arbetet som en del av framtidens mosaik av hållbara, regenerativa produktionssystem. En satsning som fokuserar på att ge förnyad livskraft till jordlivet samtidigt som det bör vara vår uppgift att koppla detta med och inspirera till mänsklig utveckling.

Som vi alla vet innebär biodynamisk odling på flera punkter ett större engagemang och en större arbetsinsats än konventionell och ekologisk odling. Till exempel behöver hornbärande djur större utrymmen än hornlösa och preparatanvändningen kan vara arbetskrävande. Att använda de biodynamiska kompost- och fältpreparaten åstadkommer högre bördighet i jorden och god produktkvalitet. För närmare information se Artur Granstedt (1993): *Biodynamisk odling i forskning och försök*, Telleby bokförlag i Järna. Forskning har också visat att den bästa markbördigheten går att utveckla när just komposterad kreatursgödsel återförs till jorden.

Runt om i Sverige finns många biodynamiska lantbruk, trädgårdar, förädlings- och handelsverksamheter. Föreningar och organisationer av olika slag sluter upp om arbetet. Sektionen för lantbruk och näring i Järna bjöd in till samrådsmöte i slutet av januari med initiativ med biodynamisk inriktning. Här togs frågor upp gällande nuläget och framtiden för det biodynamiska arbetet i Sverige. Vilka frågeställningar som de olika enheterna hade och vilka fokusområden och satsningar som är planerade framöver?

Det finns stora möjligheter för en "nysatsning" på det biodynamiska arbetet i Sverige. En satsning som går ut på att tydliggöra det vi står för samtidigt som vi söker dialog med andra initiativ och riktningar inom det ekologiska arbetet. § Jostein Hertwig

Myten om mjölken

De flesta av oss gillar djur. Åtminstone vill vi inte skada dem på samma sätt som vi inte vill skada en annan människa. Men vad innebär det i praktiken och vilka djur ingår i den grupp av djur som vi vill värna om? ”Att gilla djur” är en fras som är lätt att använda, men svårare att tillämpa.

Hur vi behandlar många djur i dag, är accepterat i samhället, trots att det är ingenting annat än tortyr för många miljarder djur i ”köttfabriken” (*farm factories*) både i Sverige och internationellt. Vår köttkonsumtion har ökat med 41 procent mellan 1991 och 2012, bara i Sverige.

Under en lång tid såg jag främst köttindustrin och behandling av djur i plågsamma experiment som det största problemet när det kom till djurmisshandel och oetisk exploatering av djur. Men ju mer information jag fick om människans användning av djur i alla tänkbara aspekter, desto mer insåg jag vidden av vårt grymma utnyttjande. Vi använder och utnyttja djur i nästan alla branscher (direkt eller indirekt), och ofta på både grymma och egoistiska sätt. Ett sådant anmärkningsvärt exempel är mejeriindustrin. I Sverige har branschen nästan ett rosa skimmer omkring sig. Myten om mjölken och glada kor på gröna ängar är en del av vårt kulturarv och är svår att ifrågasätta. I höstas hade exempelvis Arla en reklamkampanj där fridfulla och till synes lyckliga kor på vackra, gröna sommarängar exponerades som om de själva hade gjort inlägg i sociala medier. Detta kan naturligtvis tyckas högst oförargligt. Det etiska problemet med denna falska marknadsföring är dock att människor invaggas i en bild av att korna har det bra i Sverige och industrin är näst intill en välgärning mot djuren. Få vet (eller vill veta) om det verkliga förtryck som dessa djur direkt och indirekt utsätts för och vilket pris de måste betala, för att ”ge” oss vår mjölk, glass, yoghurt och våra läckra ostar.

En vanlig missuppfattning är att korna ständigt producerar mjölk och därför måste mjölkas. Men kor, liksom andra däggdjur, producerar mjölk först efter att de har haft en kalv. Vi människor har för vana att ta kalven från kon direkt efter födseln och faktiskt ta

den mjölk som var menad för hennes kalv. En ko i dag i Sverige går till slakt i genomsnitt vid fem års ålder. I naturligt tillstånd kor blir ofta omkring 25 år. Kor i branschen görs dräktiga av två skäl; för att producera mjölk och att föda honkalvar för att kunna byta ut sina mammor när de inte längre är lönsamma. De tjurkalvar som föds dödas vanligen mer eller mindre direkt och blir kalvkött eller annat typ av kött om de får leva längre.

När en ko föder en kalv, tas kalven ifrån henne nästan genast. Det finns flera orsaker till detta – alla av rent ekonomiska skäl. Att gå miste om sin kalv är en enorm stress för kon och det är inte ovanligt att de försöker klättra ur sin box för att komma till sin unge. Det är en mycket smärtsam separation för både kalven och kon, där de ropar till varandra i upp till tolv timmar, även när de separeras direkt vid födseln. Forskning har visat att förhållandet mellan kon och hennes avkomma kalv är lika stark även om kalven inte har diat. När kalven tas bort hålls den ofta isolerad de första åtta veckorna. Den lilla kalven får ofta mycket mindre mjölk än de skulle ha behövt och är ofta undernärdd. Under de senaste 40 åren har den årliga mjölkproduktionen för en genomsnittlig ko i mejeriindustrin mer än fördubblats. En ko användes då för att producera 5 till 10 liter mjölk per dag, medan en daglig kapacitet av 50 liter eller mer inte är ovanliga för dagens mjölkkor (Källa: Djurens rätt).

När det gäller de djur som blir ”vitt kalvkött” är de så kallade överskottskalvar, där de allra flesta är tjurkalvar. I USA dödas cirka 800,000 kalvar för att möta marknadens behov av kalvkött varje år. Dessa små kalvar tas från sina mammor när de är bara några timmar eller dagar gamla. Eftersom kalvarna slickar på allt som är runt omkring dem, och metall innehåller järn som kan göra kalvarnas kött rött (i stället för vitt), är deras små minimala boxar av trä, där de står uppbundna utan någon social kontakt och med svårighet att röra sig. Golvet de står på är ofta gjort av metall, ett halt och hårt golv där de knappt kan röra sig eller tvätta sig.

Tom Regan är en av de viktigaste rösterna för djurens rättigheter i världen idag. Han har en professor emeritus vid North Carolina State University och har skrivit många böcker om djurens rättigheter, även när frågan för många fortfarande var relativt okänd i början av 70-talet. Han nämner i sin artikel *The case of animals* hur alla stora rörelser går igenom tre stadier: förlöjligande, diskussion och antagande, då plötsligt det som tidigare förlöjligats, (fortsätter på sida 7)

Landskatt: ett regenerativt system

Landskatt ingår i det ekonomiska systemet geoklassicism, vilket många världsledande ekonomer, inklusive Nobelpristagare, förespråkar, och som skulle pressa oss i en riktning mot det verkligt hållbara kretsloppsbaseade samhälle många frågar efter, men få har ett svar på. Längre ner kommer en beskrivning vad detta skulle innebära för jordbruket och landsbygden. Först en introduktion till begreppet.

Landskatt är ett samlingsnamn för en skattereform där skatt på kapital och arbete (företagsskatt/inkomstskatt/moms/sociala avgifter) sänks samtidigt som det införs skatt på naturresursmonopol i motsvarande grad. I begreppet land inkluderas rumsliga resurser (hav, sjö, markyta, luftutrymme, omloppsbänor runt jorden), elektromagnetiska frekvenser, mineraler samt vilda växter och djur. Begreppet land är en modernare motsvarighet till den gamla Grundregalen.

Grunden till detta är tanken att det gemensamma, det vi delar med egentligen allt annat på planeten, också ska komma alla till del. Jordens frukter tillkommer alla, utan undantag, och ditt arbetes frukter tillhör bara dig! Varför straffas av det arbete var och en av oss utför för samhällets framåtskridande utveckling?

Alle mans rätt till allemans gemensamma resurser känns bara naturligt för mig. En utökad allemansrätt alltså. När någon "äger" en resurs ses det, i detta det geoklassiska systemet, som att det är ett privilegium, då det undanhålls resten av befolkningen att inneha. Själva innehavet/ägandet ger ju möjligheten att också göra ekonomisk vinst på den. Därför kan man föra in en avgift för detta, som solidariskt finansierar samhällets kostnader, istället för genom allas tillförande arbetsinsats.

Landskatten är i grund en beskattning av olika

typer av monopol på naturresurser. Den mest uppenbara naturresursen är markytan och avgiften för den riktar in sig på 100 % av arrendevärdet. Arrendevärdet kan t.ex. bestämmas genom årliga beräkningar av mäklare, något som redan görs. Markvärdesavgiften är en avgift som samlar in jordränta, d.v.s. inkomster som är både arbetsfria och riskfria. Mark får sitt värde av dess läge och naturresursrikedom, exempelvis närhet till kommunal service, skattefinansierad infrastruktur och omkringliggande företagande. Markvärdesavgiften tar inte hänsyn till eventuella byggnader eller förbättringar uppförda på fastigheten, skatten påverkas inte då ägaren renoverar eller bygger nytt. Därför kan det sägas att markvärdesavgiften samlar upp värdet av "omgivningens arbete", vilket tillfaller markägaren i olika former. Det är genom detta, det som omgivningen bjuder helt gratis på, som samlas upp med landskatt.

Idag är den största markägaren i Sverige banksystemet som plockar in jordränta genom att ge pennin- gräntebelagda lån till människor med inkomster nog att skuldsätta sig. Vanligen gäller ju bättre inkomster ju högre skuldsättning. Genom ränta på ränta-effekten betalar gäldenären ofta det dubbla värdet av fastighetens ursprungliga värde till bankerna under ett antal decennium av hårt arbete. Banken lyckas med andra ord fånga in även den framtida jordräntan på fastigheten som den expanderar kredit över. På detta sätt suger bankerna åt sig ansemliga delar av intäkterna från det nyttoskapande som arbete och kapital utför i Sverige. Ur geoklassiskt perspektiv kallas det för privat beskattning.

Så till jordbruket

Det moraliska argumentet för en landskatt är att markvärdet är skapat genom ansträngningarna av samhället tillsammans och inte av den formella markägaren. Markvärdet ökar när bebyggelsen skapas och tätar eller t.ex. när energiproduktion och kommunikationer dras till platsen. För jordbruket är också markvärdet en reflektion av naturliga fördelar såsom topografi, klimat och jord, vilket ingen människa skapat. Landskatten ser markvärdet som en samhällelig resurs och är därför är det den naturliga posten samhället bör ta ur för sina utgifter.

Med en landskatt för jordbruket skulle gårdarna debiteras för arrendevärdet av marken, exklusive alla förbättringar såsom byggnader. Viktigt att förstå är att den sämsta marken som används skulle inte belastas, eller i sådana fall mycket lite, av en landskatt,

eftersom den inte drar nytta av naturliga fördelar eller samhällsskapad infrastruktur osv. En stadsnära odling får i omvänd ordning högre landskatt.

Utan landskatt behöver samhällets inkomster istället komma från vad var och en tjänar ihop genom arbete och genom kapitalvinster. Kort sagt, en beskattning av mänsklig ansträngning och egenskaper ersätter en beskattning idag på naturliga fördelar och yta. Detta snedvrider jordbruket och landsbygdsekonomin på tre sätt:

Avfolkning av landsbygd

Som skattesystemet ser ut nu, måste en jordbrukare, för att betala två arbetare, använda allt vad en tredje arbetare skapar i intäkter, men om han kompenserar för detta genom en ökad mekanisering för sin arbetsstyrka, får han skattelättnader för sin kapitalinvestering. På detta sätt har mänsklig arbetskraft ersatts med en ökad mekanisering och teknologi - kombinationsmaskiner, kemiska gödningsmedel, GMO, pesticider och fabriksuppfödning av djur. Färre och färre anställs, "praktikantfällan" är allmänt känd. Detta skapar signifikanta negativa följder för samhället i stort. Då färre ges arbete inom jordbruket, försvinner också behoven av affärer, transporter, skolor och vårdinrättningar på landsbygden. Den avfolkas, ekonomi och mänskligt kapital urbaniseras. Mängden fysiska arbeten sjunker och vi distanseras från naturen. Djurbruket, som är mer arbetsintensivt, lider stort. Traditionella "blandjordbruket", där odlingsbar mark roterades med betesmark med organisk gödsel, har blivit ersatt av stora monokulturfarmare som är beroende av kemiska substitut. Det betyder också att medan idyllisk mark ligger öde, importerar vi kött och kraftfoder från utvecklingsländer och uppmuntrar därigenom en skövling av regnskog. Kraftfodret är det för kon naturliga sojan. Det höjer också priserna lokalt till nivåer många inte har råd med.

Ökat spekulativt värde på jordbruksmark

Den andra destruktiva effekten av att inte extrahera arrendevärdet, är att köp av landsbygdsmark uppmuntrar investering i framtida värdehöjning lika mycket som för jordbrukandet i sig. Det här är oftast fallet i gränslandet mellan urbana och rurala områden där pressen mot urban utvidgning är stor. Eftersom man kan använda sin mark som säkerhet för lån till att köpa mer mark, leder det till att större och

större ytor ligger outnyttjade. Allt detta pressar upp markpriserna, utom räckhåll för nya unga initiativ. Beskattning av arbete och kapital ökar kostnaderna för anställningar. Detta pressar oss till att importera mycket av våra livsmedel från låglöneländer plus att våra egna bönder blir beroende av stora bidrag, vilket finansieras av skatter på vårt eget arbete. Dessa bidrag baseras på den markyta markägare har till förfogande, inte den yta som faktiskt används. Detta uppmuntrar markägaren att hålla på mer yta än de faktiskt behöver, endast för att erhålla bidragen, vilket också leder till försvårande för nya unga initiativ. Dessutom, hela det globala bidragssystemet för jordbruket hindrar ekonomiskt tillväxt i utvecklingsländer genom att göra det svårare för de att både verka internationellt som lokalt, vilket då också leder till att de redan extremt fattiga och utsatta fortsättningsvis hålls svältande.

Förlust av marginalland

Att beskatta arbete driver marginalland ut ur produktion eftersom det oftast behöver större insats för samma yta än för mer fördelaktig yta. Detta förklarar mycket av den kamp som behövs för att göra marginalland lönsam plus det generella underutnyttjande som karaktäriserar jordbruksmark, undantaget de mest fördelaktiga ytorna. Dessa båda faktorer reducerar också möjligheterna för att de unga ska våga, eller ens ges möjligheten att, satsa på yrket. Det uppmuntrar också till det snedvridna bidragssystemet för jordbruket.

Sammanfattning

En skiftning från skatt på arbete och kapital till en landskatt, skulle lösa dessa konflikter. Det skulle återge balans mellan arbete och maskineri i jordbruket och skapa fler arbetstillfällen. Det skulle få landsbygden att befolkas och belivas åter igen. Med en landskatt på plats skulle få välja att inte utnyttja sin mark produktivt. Spekulationen i framtida värdehöjningar skulle försvinna eftersom den då också åläggs en högre landskatt. Priserna på fastigheter kommer gå ner kraftigt. Det skulle också innebära att det skapas arbeten där de mest behövs, alltså där människor också de facto bor. Hela systemet med landskatt pressar oss i en riktning mot kontinuitetsbruk, återanvändning och att vi istället för att använda oss av kemiskt framställda produkter, låter naturen ta hand om det vi egentligen aldrig kan mimikera; vi går mot det kretsloppsbaseade ekologiska jordbruket som visat

sig vara det vi behöver göra för att vända trenden av biologisk enfald, nedsmutsad biotop och utarmning av våra jordar. Vi kan göra detta, med samma nivå av dagens produktion av livsmedel, till samma kostnad (i dagens skattesystem...) som konventionellt producerat, renare och med en höjning av bördigheten. Med en landskatt blir det ekologiskt hållbara och närproducerade det som blir det självklara valet, då det förutom alla ekosystemvinster också blir det billigaste. Vi kan få ekonomin att arbeta för oss, istället för att vi ska arbeta för ekonomin. Så låt oss göra det! § Richard Danilda

För mer information kan man läsa mer på www.landskatt.se eller läsa böcker, artiklar, rapporter av t.ex. Henry George, Michael Hudson, Fred Harrison och Mason Gaffney och för er som har internet rekommenderar jag att titta på Youtube.com där Mason, Michael och Fred finns.

Denna artikel är en insändare av mig personligen och inget föreningen tagit ställning till.

Utblick i det internationella arbetet



Den biodynamiska odlingen finns i många länder över hela jordklotet, i såväl ökenområden som tropiska djungler eller kallare områden som här i Norden. Oavsett var den biodynamiska odlingen praktiseras har den förmågan att göra skillnad och skapa levande förutsättningar för livsmedelsproduktion. I den bemärkelsen är biodynamisk odling något så unikt som en global rörelse som möter de lokala förutsättningarna på varje gård och i varje trädgård.

Sedan 1925 har det biodynamiska arbetet växt och spridit sig ut i världen från sin födelseplats i Central-europa. Mycket har hänt, särskilt under de senaste 15 åren, då det internationella arbetet fått nya samarbetsorgan för att kunna möta utmaningarna i en växande rörelse. I den här artikeln ska jag fokusera på rådsgruppen, *Vertreterkreis*, och försöka belysa dess funktion och arbete.

Vertreterkreis (fortsättningsvis VK) består idag av ca 65 medlemmar från jordens alla hörn som samlas under tre dagar, två gånger per år. Medlemmarna är representanter för det biodynamiska arbetet i sina respektive hemländer. Sverige representeras av Thomas Lüthi och Daniel Hörberg. Syftet är att utbyta erfarenheter och få information om hur arbetet utvecklas i medlemmarnas länder.

VK har nära samarbete med lantbrukssektionen vid Goetheanum och är med i att utveckla tema och innehåll för lantbrukskonferensen som hålls i början av februari varje år.

De tysktalande länderna är i majoritet i VK vilket gjort att *Vertreterkreis*-mötena alltid har hållits på tyska allt sedan starten. Men tiderna förändras och beslut är nu taget att engelska ska bli rådsgruppens arbetsspråk för att inte exkludera den växande skaran av biodynamiker som inte behärskar det tyska språket, ett mycket positivt steg.

I november hölls det senaste *Vertreterkreis*-mötet i Dornach, Schweiz. Men VK samlas inte alltid i Goetheanum. För att rådsgruppen ska se vardagen i olika länder är det tradition att vartannat höstmöte förläggs utanför Dornach. Februarimötet hålls dock alltid i Dornach i samband med lantbrukskonferensen.

Temat för årets höstmöte var att förbereda 2014 års lantbrukskonferens och träna på de olika dialogverktyg som ska användas under konferensen samt utvärdera den arbetsprocess som pågått tiden mellan mötena.

VK börjar i regel på kvällen så att långväga gäster ska hinna komma fram. Det blir intensiva kvällstimmar efter den långa resan! Dagordningen för de kommande två mötesdagarna går igenom och varje landsrepresentant får möjlighet att ge en kort sammanfattning av nuläget i landet och vad som har hänt sedan sist. Under arbetsdagarna finns det många möjligheter att ta upp aktuella frågor och knyta kontakter med de personer som arbetar med liknande saker som en själv. Jag har stort utbyte av att diskutera utbildningsfrågor med andra utbildningsledare för biodynamiska utbildningar.

Det är mycket spännande att höra hur arbetet går i världen och vilka frågor som lever i de olika länderna, alla har så olika förutsättningar. Tyskland och Schweiz t.ex har haft biodynamiska gårdar sedan 1925 medan det biodynamiska arbetet nyligen har startat i Centralamerika och Kina.

För mig är mötet med alla dessa dedikerade personer oerhört viktigt för hur arbetet ska gå vidare i Sverige. För att ett så litet land som Sverige ska utvecklas inom det biodynamiska är det livsnödvändigt med internationella samarbeten, såväl globalt som mellan de nordiska länderna. Syftet med deltagandet i VK är att stärka det svenska arbetet och knyta det närmare våra kollegor i andra länder. Min roll som medlem av VK är att ta med frågor från Sverige, diskutera dessa på mötena och komma hem med inspiration, nyheter och förhoppningsvis nya idéer för vårt svenska arbete. Därför är det viktigt att mitt arbete i VK blir en tjänst för alla i Sverige som jobbar med biodynamiska frågor, det är det som är meningen.

Att åka till VK kostar givetvis pengar, för resor, kost och logi. Till min stora glädje är det flera företag och privatpersoner som sagt att de vill stödja detta arbete och betalat in pengar så att jag ska kunna åka de kommande två åren.

2014 års lantbrukskonferens (5 – 8 februari) har tema biodling med rubriken ”Bina, skapare av relationer” (för information om innehåll och bokning av deltagande, se www.goetheanum.org). 2014 fyller den biodynamiska impulsen 90 år vilket kommer uppmärksammas världen över på olika sätt, hur det kommer att gestaltas i Sverige är i skrivande stund inte fastställt.

Om du är nyfiken på att åka på en lantbrukskonferens och vill veta mer om hur det är organiserat eller hur du bäst kommer dit och hur du löser boendet är du välkommen att kontakta mig på daniel@skillebyholm.org.

Att åka på en lantbrukskonferens ger energi och inspiration för resten av arbetsåret. § [Daniel Hörberg](#)

(fortsättning från sida 3) ses som självklart. Detta kan jämföras med hur man sett på slaveriet och svartas rättigheter, kvinnorörelsen, arbetarrörelsen etcetera. Han skriver vidare att det som är fundamentalt fel med vårt sätt att exploatera djur är att vi ser dem som våra resurser. Detta kan vi inte städa bort genom att ge dem lite mer hö att stå på eller en aning större boxar. Vi kan inte förändra ett oetiskt förhållningsätt och ett förtryck, genom att ”städa upp i det”.

Men djuren kan inte föra sin egen talan. Det krävs att vi människor istället vågar och vill driva frågan för djurens rättigheter. Är det acceptabelt att behandla djur som om de saknade känslor, på grund av vanans makt och för att det är gott och trevligt med en köttbit eller en god ost?

Frågan är verkligen utmanande, även för mig själv. Men den är viktig att börja reflektera kring om vi vill åstadkomma en mer jämlik och holistisk värld, anser jag. Ju mer jag vrider och vänder på frågan från olika vinklar jag kan inte försvara hur djur används i vårt samhälle. För om vi vet att djur har känslor och även en viss typ av intelligens, hur kan vi motivera hur de behandlas? Är det för att de inte har en egen röst? Vad vi än gör mot dem, kan de inte tala för sig själva. Och i ett samhälle där pengar styr, får tragedin fortsätta.

Tom Regan skriver i slutet av sin artikel *The case of animals* att: ”Men i slutändan är det våra hjärtan – inte våra huvuden – som kräver ett slut på det hela. Djurens öden är verkligen i våra händer”.

Idag finns det alternativ till mjölk, som både är välsmakande och miljövänliga. Vi skulle kunna leva ett både gott och hälsosamt liv utan denna gigantiska grymhet och förtryck gentemot djuren, vilket varken gynnar vår hälsa eller miljön.

Det är i grunden vad det handlar om. Vad vinner - vår vana och den goda smaken av en stek eller god ost? Eller våra hjärtan, där vår empati och medkänsla väljer att ändra vår konsumtion och våra vanemönster. Valet är ditt och mitt - djurens öden ligger verkligen i våra händer. § [Anne Casparsson](#)

På väg mot morgondagens jordbruk

Klimatet, övergödningen av våra av hav och hotet mot vår biologiska mångfald rankas som vår tids mest överhängande ödesfrågor. De följs tätt av frågorna om jordens begränsade sötvattentillgångar och dess långsiktiga produktionsförmåga i form av bördig åkermark och levande skogar. För att ta ansvar för jorden och allas vår framtid räcker det inte med god vilja, det krävs också kunskaper som är opartiska och sanna. Därför behövs också en fri och oberoende forskning.

När det gäller klimatet har jord- och skogsbruket en nyckelroll. Det är bara i den gröna växten nya resurser skapas genom fotosyntesen. Allt annat är konsumtion. Det är en ödesfråga för mänskligheten hur vi snart nog kan återställa balansen mellan den genom fotosyntesen soldrivna bindningen av kol ur atmosfären och det kol som avges genom andning och förbränning. Det finns här inga smarta tekniska lösningar utan det är fråga om att odla våra åkrar och våra skogar på rätt sätt och anpassa vår konsumtion därefter.

Den mänskliga utvecklingen handlar om hur vi kunnat kultivera jorden och få växtriketets nyskapande förmåga att föda, kläda och värma oss. När det gäller maten är det fråga om att via växtriket transformera solkraft till vår egen organism. Mellanleden

utgörs av djurhållning och förädling och beredning av jordbrukets produkter osv. Mot den bakgrunden kan vi inse hur förödande det är att just jordbruket och hela livsmedelskedjan, på samma sätt som övriga verksamheter i samhället, blivit beroende av en kortsiktig förbrukning av fossil energi.

Dagens europeiska jordbruk kräver mer hjälpenergi, huvudsakligen fossila bränslen, än jordbruksprodukternas slutliga energivärde. Bl.a. är produktionen av handelsgödselkväve oerhört energikrävande och leder till utsläpp inte bara av CO₂ utan också av N₂O (dikväveoxid), som är en ännu starkare växthusgas. Summerar man samtliga led i livsmedelskedjan, inklusive transporter, förädling och lagring av livsmedel, den odlingsbetingade globala avskogningen och degradering av själva humuskapitalet med dess kolförråd, svarar maten för cirka hälften av den globala uppvärmningen. Fotosyntesen hos världens åkrar, ängar, stäpp och skogsmarker klarar inte att assimilera all den kol som årligen avges i atmosfären. Vi har en årlig nettoökning beräknad till drygt 3 miljarder ton kol. Koldioxidhalten i atmosfären har nyligen passerat 400 ppm och klimatmålet blir allt mindre trovärdigt. Avskogningen och degraderingen av odlingsmarken med minskande humuslager innebär också, att själva kapaciteten att genom fotosyntesen åter binda kol minskar. Den gröna jorden krymper samtidigt som den skall försörja allt fler människor. Få tycks ännu inse vilken omställning av såväl jordbruket som våra matvanor som krävs för att uppfylla klimatmålet och säkerställa balansen mellan förbränning och återbindning av kol i biosfären. Strategier för en sådan omställning av jordbruket och vår konsumtion saknas ännu helt och oviljan att ens

öppna upp för en konstruktiv diskussion om detta är massiv.

Redan i min avhandling 1990 påvisade jag att övergödningen med kväve och närsalter som drabbar haven beror på det systemfel som utvecklades under 1900-talet i jordbruket, då det blev allt mer beroende av fossil energi. Allt mer industriellt framställda kväveföreningar och även fosfor från ändliga lagerreserver tillfördes jordbruket. Detta gäller också räknat i förhållande till hur mycket som producerades från jordbruket i livsmedelsprodukter (brödsäd, kött, mjölk mm). Kretsloppen mellan växtodling och djurhållning bröts upp och vi fick specialiserade och till skilda regioner lokaliserade spannmålsgårdar och djurgårdar. Till synes billig fossil energi för framställning av konstgödsel i kombination med ökad import av fodermedel gjorde detta möjligt. Vi fick ett allt större överskott av kväve och fosfor som läckte ut i miljön istället för att återanvändas.

För att komma tillrätta med klimatfrågan och andra miljöhot krävs det också en mer genomgripande förändring av våra matvanor. Den ökning av köttkonsumtionen som sker både i de gamla industriländerna och i tillväxtekonomier som Kina är ett hot mot såväl klimatet som vår framtida matförsörjning. I frågan om vilket kött man i första hand skall minska råder betydande missförstånd. Kött från enkelmagade djur som kyckling och svin produceras med hjälp av grödor som kan mätta långt flera munnar om de äts direkt i stället för att användas som foder. En betydande del (för kycklingproduktionen ca 25 %) av foderförsörjningen utgörs av sojaprotein vars produktion utöver en betydande kemikalieanvändning bidrar till den globala avskogningen. De djurprodukter (kött och mjölk) vi har tillgång till i ett fossilfritt och köttsnålt samhälle är huvudsakligen de djur som äter det som inte vi kan äta, idisslande kor, får och getter. Dessa äter av de för markens humusuppbyggnad nödvändiga vallarna där baljväxtsymbiosen svarar för den nödvändiga mängden kväve för proteinförsörjningen.

Starka ekonomiska intressen gynnas av dagens strukturer och det gör det svårt för politiker och forskare ta itu med dagens systemfel och det som måste förändras om vi på ett riktigt sätt skall kunna lösa vår tids stora miljöfrågor. Det tog årtal innan det fanns möjligheter att ens få fortsatta forskningspengar för att studera dessa frågor vidare. Det blev möjligt först på EU-nivå där två stora forsknings- och utvecklingsprojekt kunnat genomföras. Först BERAS (Baltic

Ecological Recycling Agriculture and Society) och därefter dess nyss avslutade fortsättningsprojekt BERAS Implementation, i samverkan med forskarkolleger och partners i samtliga länder runt Östersjön. Ett stort antal gårdar har nu kunnat studeras runt om i hela Östersjöregionen. De visar hur det som vi kallar Ekologiskt Kretsloppsjordbruk kan lösa frågan om jordbrukets belastning på klimatet och samtidigt reducera läckaget av växtnäring till en nivå som motsvarar vad ekosystemen tål. Typgårdarna visar också hur det är möjligt att helt utesluta användning av för människan och miljön skadliga kemiska bekämpningsmedel och bidra till en rik biologisk mångfald i odlingslandskapet. I ett antal vetenskapliga rapporter visar vi genom dokumentation och utvärdering av etablerade gårdsexempel runt om i Östersjöregionen hur en omställning är möjlig, med start i dag, om insikten och den politiska viljan finns. § Artur Granstedt

Artur Granstedt är docent vid Sveriges Lantbruksuniversitet, koordinator för Östersjöprojektet BERAS vid Södertörns Högskola och tidigare forskningsprofessor vid MTT Agrifood Research i Finland. Författare till boken "Morgondagens jordbruk" utgiven av Södertörns Högskola och finns också att tillgå på engelska "Agriculture for the Future" på www.beras.eu.

GE BIDRAG TILL FORSKNING OM FRAMTIDENS JORDBRUK

Med ett bidrag på 300 kr per år så får du löpande information om det pågående arbetet vid Stiftelsen Biodynamiska Forskningsinstitutet, Järna. **Sätt in pengarna på PG 13 01 05-0.** Utöver det kan man ge ett extra bidrag till det biodynamiska fältforskningsarbetet och till Östersjöprojektet BERAS.



BERAS International
Building Ecological Recycling
Agriculture and Societies

Mer information om vårt Östersjöarbete finns på
www.beras.eu eller kontakta oss
info@beras.eu, artur.granstedt@beras.eu.

Skillebyholms trädgårdsmästar- utbildning nekas beviljad fortsätt- ning

Den 16 januari kom beskedet att Myndigheten för Yrkeshögskolan avslagit Skillebyholm och Södertälje Kommuns ansökan om att fortsätta den mycket populära heltidsutbildningen "Trädgårdsmästare, ekologi och entreprenörskap". Detta trots att behovet är större än någonsin på den kompetens utbildningen ger och att utbildningen haft 120-140 sökande till varje kursstart. Orsaken är enligt Myndigheten för Yrkeshögskolan att det inte angivits tillräckliga förkunskapskrav på vissa av delkurserna, någon annan orsak anges inte. I och med detta är det högst osäkert om Skillebyholm kommer att kunna erbjuda en heltidsutbildning till hösten. En ny ansökan planeras för att kunna starta upp igen HT-15.

Mer information finner du löpande på Skillebyholms hemsida och Facebook-sida.

Kontoret informerar

I september 2013 tog jag Richard Danilda över på kontoret efter Ulrika Höijer. Jag arbetade tillsammans med Ullis några gånger innan hon lämnade över helt. Jag vet och upptäckte själv att Ullis gjorde en otrolig insats för föreningen, med stort hjärta och engagemang. Jag önskar henne all lycka till!

Det har varit en utmaning för mig att plöja igenom ganska mycket material som samlat på sig under många år. Till det tillkom en åldrande dator mm som till slut gav upp, efter att helt ha låst mig ute från vissa funktioner, varav hela medlemsregistret varit den mest betungande. Det har också lett till att jag inte fått koll på plusgirot, vilka som betalt vad och när. Det kan innebära att även om jag nu ser att allt snart faller på plats, att det dimper ner en påminnelse i Din brevlåda. Hör då bara av Dig till mig, helst på mail kontoret@biodynamisk.se eller på telefon

08 551 512 25 (f.n. tisdag och torsdag 09.00 - 13.00) så ordnar vi det.

I september - oktober gjorde vi ett större brevutskick, ca 2600 brev, där vi i styrelsen skrev några rader och bjöd också in till Nordiskt Forum. Vi gjorde den bedömningen att det skulle bära sig ekonomiskt genom en tillströmning av fler medlemmar och deltagare på forumet. Den bedömningen visade sig hålla. Detta utskick tog naturligtvis ganska många timmar men kändes väldigt viktigt att genomföra.

Det har blivit en påtaglig förändring i medlemskapet sen årsmötet i maj 2013: Säkaleren ingår inte längre pga. att det inte bär sig ekonomiskt. Man får nu aktivt själv höra av sig till mig för en beställning. Då skickar jag ut den tillsammans med ett inbetalningskort.

Uppmärksamma också att föreningens kontor flyttade tillbaka till Skillebyholm i Järna i maj. Kristofferskolan emotser sedan länge att alla samtal dit upphör. Den nya adressen är Biodynamiska Föreningen, Skillebyholm 7, 153 91 Järna och telefonnumret är 08 551 512 25.

Eftersändning till nya adressen går inte att göra, så det finns en möjlighet att dem som skickat brev till Kristofferskolan inte nått kontoret.

För uppdateringar av öppettider och vad som händer och sker, vilket är ofta i dessa tider, hänvisar jag till hemsidan på www.biodynamisk.se och Facebook på www.facebook.com/SvenskaBiodynamiskaForeningen.

Föreningen genomgår fortsättningsvis en om- daning och förnyelse i syfte att bli mer effektiv och ekonomisk, mer tydlig och strukturerad i sin roll. Detta och hur vi som förening ska verka för den biodynamiska utvecklingen diskuteras fortlöpande. En sak som vi diskuterat är en ökad digitalisering av kommunikeringen. Detta skulle innebära att t.ex. medlemstidningen kan komma att ges ut både färre gånger fysiskt och fler gånger på internet i framtiden.

Jag samlar fortlöpande in Era mailadresser då jag får kontakt med Er så. Dessa lägger jag in i registret för att senare kunna göra mailutskick. Jag tror inte det blir något större brevutskick som det här ovan beskrivna mer. § Richard Danilda

Nordiskt Forum 2013

Den största händelsen under hösten för föreningen är utan tvekan Nordiskt Forum. Nordiskt Forum är en seminariehelg som anordnas av de nordiska länderna varje år. I år gick turen till Sverige och Skillebyholm i Järna. Här samlades alla de nordiska biodynamiska föreningarna och andra intresserade för uppdateringar, samtal och föreläsningar under helgen 15 - 17 november.

Biodynamiken i allmänhet har varit på nedgång (vad jag förstår vill jag tillägga, då jag är purfärsk här) under ganska många år nu så den succé detta år blev är väldigt roligt att ha fått uppleva. Vi har börjat vänja oss med kanske 25 - 30 st. I år blev vi 82! Jag tror att nästa år dubblar vi det. Då går turen till Danmark.

Det blev en mänsklig succé vill jag påstå! Mäniskor som varit borta en lång tid återkom och nya ansluter sig i jämn takt. Utbytet av relevant information mellan länderna utvecklas.

Föredragen var mycket känsloladdade, kompetenta och uppskattade. Stämningen och flödet under helgen var väldigt närande och behagligt.

Daniel Hörberg inledde genom att välkomna alla till platsen på fredagskvällen och informera om programmet och om Skillebyholm som plats och dess utbildningar till trädgårdsmästare.

Jostein Hertwig gav sen en fin presentation av det stora fleråriga internationella BERAS projektet som avslutades under hösten.

Kvällen avslutades med två föredrag från Norge. Det första av Elise Matilde Lund om den nya databasen KORE (www.kore.no) där vetenskapliga rapporter och artiklar om jordbruk och matkvalitet samlas. Dessa "översätts" först till begripligt språk, från den ibland tungroddade vetenskapliga terminologin. Både norska och internationella rapporter läggs upp. Här kan gemene man inklusive press hämta information. Storartat!

Idun Bjerkvik fortsatte sen med en presentation av projektet som under Nordiskt Forum 2012 togs

initiativ till, Oslo Kooperativ (www.kooperativet.no). Här kan kunder beställa matpåsar från lokala bönder och alla intäkter går oavkortat till bonden! Det är en förening där medlemmarna hjälps åt ideellt med hela driften.

Lördagen bjöd först på en kort presentation av deltagarna. Det bestående för mig är det övre medelåldersparet Irina och Nikolaj från Ryssland. Ojoj, vilken glädje, tacksamhet och iver över att kunna delta på forumet! Det är Irinas och Nikolajs långsiktiga mål att starta en biodynamisk utbildning. De har i flera år organiserat seminarium om biodynamiskt lantbruk. Seminariumen äger rum 2 gånger per år: på våren och

på hösten och dit bjuder dem föredragshållare från utlandet, mest från Tyskland. Nu försöker de att knyta kontakter även i nordiska länder för att kunna bjuda in biodynamikerna härifrån. En annan viktig del av deras arbete är lantbrukspraktik för skolelever på sin gård (som är ca 5

ha) och håller föredrag om biodynamiskt lantbruk. Irina och Nikolaj översätter och ger ut Såkalendern och de tillverkar de biodynamiska preparaten som de säljer i hela Ryssland. Med sig fick de naturligtvis lite BERAS material.

Jackie Swartz fortsatte sen om sin forskning kring mjölkens näring och kvalitet. Helt väntat är det ju stor skillnad på konventionell, ekologisk och biodynamisk mjölk. Ibland inleddes en allmän diskussion efter föredragen. Så skedde här, då just mjölken är ett hett ämne. Homogeniseringen är nog alla överens om är otroligt skadlig för mjölken och våra kroppar. Pastöriseringen däremot är inte lika självklart. Snarare ville t.ex. Järna Mejeris Thomas Stenius mena att en lätt pastörisering var av godo. Det är precis som all annan mat; vi vill helst laga den varm sa han. Det fick mig att tänka till och hålla för öppet att han absolut har en poäng i det, för att inte säga direktkunskaper.

Hugo Johansson från Solmarka Gård inflikade, till sin besvikelse, att han i egenskap av mångårigt forskande som den ingenjör han är, upptäckt att den mest skadliga delen i hanteringen av mjölken är själva pumpen som forslar mjölken runt i ladugården!

Jackie nämnde också sin (fortsätter på sida 12)



B POSTTIDNING

Avsändare:

Biodynamiska Föreningen
Skillebyholm 7
153 91 Järna

Pappret uppfyller
kriterierna för
Svanenmärkning



(fortsättning från sida 11) stora undersökning av barn i familjer som lever med antroposofiska värderingar, där det klart visar att de lever med större vitalitet och hälsa, med mindre andel allergier och sjukdomar än hos den referensgrupp han hade.

Artur Granstedt, mannen, myten, konceptet, presenterade sen på avancerat sätt om gödselns inverkan. Vilken kunskapsbank han är! Hans arbete kommer oräkneliga till del. Läs hans böcker! Och läs hans artikel i detta nummer så klart.

Staffan Aresund från Nibble Gård berättade sen, sakligt, inspirerande och stadigt utan darr vill jag tillägga efter det hemska som hände den där marsnatten förra året, om de nya planerna för Nibble Gård, mejeriet och samarbetet med naturbruksgymnasiet. Det går ganska trögt med försäkringsbolag men de har lovat att snart komma med ett besked. Det har stötts och blötts i många vändor om hur platsen ska gestaltas mm. I november var det "i princip" klart att mejeriet kommer flytta till i närheten av Saltå Kvarn, men Staffan ville betona att det fortfarande finns utrymme för ändringar. För senaste information gå in på www.nyanibblegard.se.

Den sista programpunkten för dagen, innan nöjen tog vid, var World Café modererat av Daniel Hörberg. Ämnet var hornens betydelse för kon, för mjölken och för gödseln. Vi delades in i grupper om 4 - 5 st. och valde ett av delämnena, diskuterade detta, en och en i taget och presenterade sen för de andra vad gruppen kommit fram till. Vi kom nog fram till att delämnena gick in i varandra, då alla lätt halkade in på de andras ämnen.

Eftermiddagen avslutades på Järna Glass som också ligger på Skillebyholm. Där fick vi smaka ekologisk glass i världsklass! På kvällen blev det sen middag på Kulturhuset i Ytterjärna och för de som ville, en musikföreställning.

På söndagen gjorde Peter Muller come back på Skillebyholm. Han var den som ansvarade för korna på Skillebyholm tills för 10 år sen då de var tvungna att flytta därifrån. En sorglig historia då Skilleby-

holm pga. ekonomi inte kunde ha kvar kor. Man hade varit tvungen att bygga ny ladugård när de nya bestämmelserna kom till. Peters tema var kon. Inte någon speciell ko, utan kon som varelse, eller väsen. Poetiskt och mycket vackert!

Den alltjämt leende Klaus från Danmark berättade sen de förvånande nyheterna om att kunna använda hö i matlagning. Danska kockar gör nu detta med uppskattat resultat. Klaus fortsatte berätta om hö som foder och olika sätt de gjort där nere för att torka höet så fort och energisnålt som möjligt. Han visade också den danska "hömjölken" som de kallar det; biodynamisk gårdsmjolk från kor med horn som äter gräs och hö på vintern.

Så till det stora utbildningsinitiativet som drivs av BINGN (Biodynamic Initiative for the Next Generation Nordic), med Laura Klemme från Norge och Clemens Gabriel från Tyskland som de två frontpersonerna.

De har under 2013 besökt 101 biodynamiska gårdar i Norden och planerat för den 3-åriga lärlingsutbildningen i biodynamiskt lantbruk som nu inleds i februari på Holt Gård i Norge.

Utbildningen kommer att förläggas till de gårdar som beslutat att ta emot lärlingar och 5 - 6 gånger samlas eleverna till seminarier med olika tidslängd. Läs mer på www.bingn.org.

Anne Casparsson avslutade forumet med en genomgång av en faktarapport från Djurens Rätt om mjölkindustrin. Ingen trevlig rapport.

Jag är glad av att ha kunnat delta på denna tillställning. Det blev väldigt lyckat och både styrelsen, men framförallt föredragshållarna fick stående ovationer.

Jag som ny, inte bara på kontoret och i styrelsen, utan i den biodynamiska världen över huvud taget, har förstått att det, likt på många andra platser i samhället, varit schismer och kontroverser under ett antal år. Känslan är nu att detta är under en pågående helning, att detta det gamla släpps, man öppnar upp och man frågar sig istället: Vad kan vi nu göra? Mycket glädjande! § Richard Danilda